

TALASSOFÍLIA, UNA ULLADA A LA MAR DE LA MARINA

Clarejava a la Marineta Cassiana, l'esplèndid oval aquàtic que s'escampa al sud del port de Dénia. Una flota de *Velevella velevella* iniciava una regata a favor de la brisa de l'alba. Aquesta antomedusa tan menuda com bella –d'un impossible blau elèctric– disposa d'una vela semitransparent de consistència quitinosa en posició de cenyida. A cada generació, una població és imatge especular de l'altra, de manera que el vent les dispersa en dos estols velers cadascun d'ells repetint la seua Copa de l'Amèrica particular de milions d'anys ençà. En una d'elles vaig ser convidat a embarcar-me disfressat de copèpod.

—Mirarem el fons amb una càmera prodigiosa —va dir-me—. Puja.

La Marineta o badia de Sant Nicolau, protegida de la mar oberta per l'escull del Faralló, té un notable interès biològic. L'irregular fons de fang és cobert pel densíssim tapís d'una alga, la *Caulerpa*, que ací fa honor al seu cognom botànic de "prolífica" i que encara no ha estat desplaçada per la seua invasiva cosina al·lòctona, la *Caulerpa taxifolia*, fugada de l'aquàrium de Mònaco fa ja temps. Denses mates de *Posidònia*

oceànica i de *Cymodocea nodosa* —la seua germana menor— poblen també aquest indret cap a les parts més fondes. El lloc constitueix un paratge excel·lent de fresa i cria (*nursery*) per a moltes espècies —llobarros, orades, sargs—, i també polps, que encara abunden en aquestes aigües somes, tèbies, iodades i d'una salinitat molt variable a causa de la presència d'alguns brolladors d'aigua dolça que s'hi troben.

La meua velevella navegava ara rumb al nord. A estribord anaven perfilant-se les plataformes rocoses on les Rotes mullen la seua falda en la mar blava. Es tracta d'un suau pendent d'aglomerats calcaris d'època plis-tocena que corresponen a un antic *glacis*, és a dir, als enderroc consolidats de la veïna serra del Montgó. Dissolt en part el ciment calcari per la infatigable acció del mar, el resultat és un terreny summament irregular, amb solcs, buits, forats i esmolades esquerdes de roca, allò que els tècnics anomenen un carst litoral. El fragment de costa de Dénia més bonic, sens dubte, on la zonació del supralitoral, mediolitoral i infralitoral es dibuixa amb precisió didàctica, tot mostrant en els estrats inferiors un cromatisme enlluerna-

IL·LUSTRACIÓ: JESÚS ANDRÉS

dor. Curiosament, unes milles enfora s'inverteixen els termes, i així com davant les Rotes predominen els fons tous, és davant els platjars de les Marines on trobem substrats durs, amb un pis circalitoral ben ric i variat. Rumb a Cullera trobem prompte els primers contraforts submarins que esdevindran després l'anomenada roca d'Oliva, entre 11 i 18 brases, amb uns caladors ben coneguts pels nostres tresmallers i palanqrers –l'ensenada de la Caldera, l'Entinada, el Platgerot, el Reclau, el faralló de Fora, les Puntetes...– que defineixen per la banda de terra fèrtils passadissos d'arena com el Mitjà i el Mitjanet.

On em portaria la meua amable veïlla? Si als platjars, potser veuríem la còpula frenètica de les sèpies. Ben a prop, els emmolats mabres (*Lithognatus mormyrus*) s'ufanarien de ser l'únic dels nostres peixos als quals podria referir-se Ramon Muntaner quan a la seua crònica parlava que durant l'expansió de la Corona d'Aragó “fins els peixos portaven les quatre barres”. Mar endins veuríem els superbos déntols que vigilen les barbadades entre el coral·ligen i els fons tous, i al besllum de les escates dels quals els pescadors distingien la Mare de Déu, o les ferotges morenes de dibuixos fractals en groc i negre que guarden les coves submarines i a poca nit patrullen els algars a la recerca d'alguna pota de polp per esgarrar fent rodar el seu cos de serp. O contemplaríem la dansa de les donzelles, els fadrins i altres làbrids pintats a l'aquarel·la que han pactat un armistici genial a la guerra de sexes fent-se primer mascles i després femelles (proteroàndria) o a l'inrevés (proterogínia). Potser veuríem també algun palangre –mot d'origen grec que significa “hams en molts llocs”– en què un pagre de rosa encés (*Sparus pagrus*) dubta si morir o no morir. Ens encisaríem amb els motius florals dels cnidaris i briozous que ornem el coral·ligen i potser en l'ambient esciàfil d'alguna cova trobaríem encara algun arbret d'aquell corall roig gairebé desaparegut a favor de l'avarícia i del poc trellat. Moles de grans, celludes lletxes (*Seriola dumerilii*) –les sírvies dels illencs– exhibiran més enllà la seua potència caçadora. Quan tenen fam, i sempre tenen fam, hauran de ser temudes tant pels críptics calamars translúcids com per les moles d'aspets, bonyítols o llampugues que a la tardor s'aterren més del compte. El peix és un llop per al peix, ja ho va ben dir Hobbes. En algun clot fosc potser veurem també alguna vermelloso escorpa –aquestes escultures vermelles que a les Balears en diuen roges– d'un aspecte tan monstruós, i hom diria que *menstruós*, com d'un gust tan exquisit obertes en canal i passades per les brases. Entretant, els dalinians peixos de Sant Pere o galls exhibiran el seu disseny *punky*, la seua trompetera boca proatràctil així com la inconfusible marca digital al dors que ens

parla d'aquell deliciós miracle de Crist: obligat el Mestre a pagar un òbol de peatge per entrar a Jerusalem, i tots els apòstols més nets que una patena, digué a l'incrèdul Pere que aquell peix els donaria la moneda que necessitaven si li pressionava suaument els flancs, quedant de pas els dits de l'apòstol pescador gravats per sempre més en l'animal. El nom científic de l'espècie és *Zeus faber*, el que no sabem és si dóna més idea de l'exotisme del peix o del sentit de l'humor del biòleg que suggerí aquesta denominació. Des dels seus caus territorials els meros o anfosos deuen mirar-se'ls passar amb una certa indiferència monàrquica, o bé amb una certa admiració pel perruquer que els pentinà una aleta dorsal tan postmoderna.

Si ens aterrem ara un poc, sobrevolarem el “mitjanet de les aranyes” (*Trachinus araneus* i *T. draco*) on també trobaríem el vistós làbrid *Xyrichthys novacula* –el preuadíssim raó o raor dels fons de *Cymodocea* a les Pitiüses–, però no feu soroll o s'amagaran de seguida sota l'arena amb una habilitat instantània. Només els galfins –allà vénen! Mireu-los en posició quasi vertical com si besaren l'arena, presumint de la seua capacitat d'ecolocalització que els detecta amb una efectivitat colossal– podran fer-se'ls seus. Quin galfí rebutjaria un esmorzar així, obtingut amb aquest grau de dificultat d'un bell problema de física?

Ara veurem potser alguna lenta milana (*Dasyatis pastinaca*) que sobrevola elegant el fons exhibint el seu fibló verinós i, a prop, uns estranys recipients de fang units per un cap i reposant sobre el fons. Són els cadufs o “brics” calats pels pescadors que els polps es disputen equivocadament com a residència de luxe. El problema de la vivenda als fons tous permet aquests negocis immobiliaris per a bé de la gastronomia local i per a mal del saborós cefalòpode (“i sobretot vigila/ en quina casa et claves,/ ja saps com paguen/ la hipoteca els polps”, afirma un poeta denier).

Tal vegada contemplaríem de tornada alguna parsimoniosa tortuga babaua nadant entre les algues i, en superfície, algun exemplar immens de l'estrabòtic bot (*Mola mola*) movent amb indolència la seua aleta dorsal mentre esglaiava algun turista incaut que la pren per l'aleta d'un tauró.

Cap al tard el vent havia rutllat a llebeig i navegàvem ara de nou cap a Dénia, just rumb al castell. Quines estranyes criatures semblant girafes proliferaven a la costa sobre quina muralla de ciment?

—Són grues i més grues —va dir la meua veïlla. —Millor no mires. Jo et duré a casa, que has de pensar com parlar dels fons de la mar a Dénia en full i mig i et resultarà impossible —va afegir.

TONO FORNES